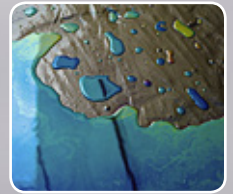
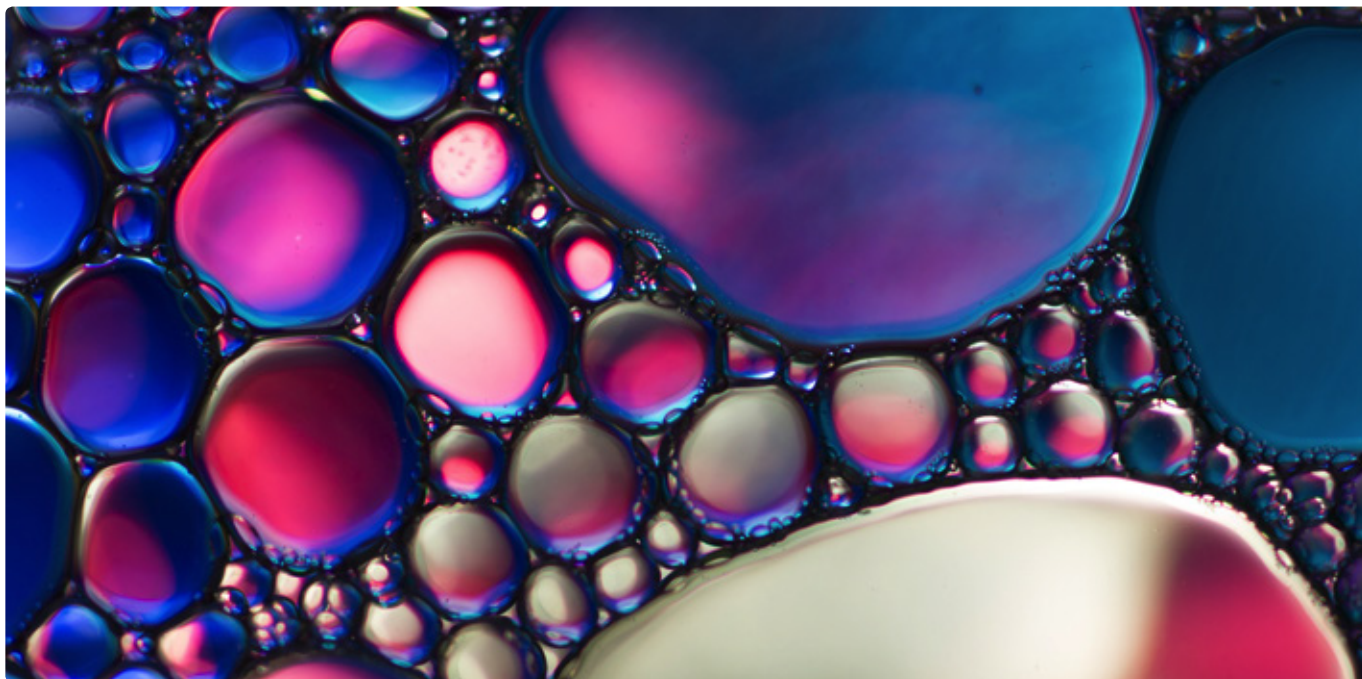

HØST 2017

FAGTREFF & SEMINARER

Akuttutslipp av olje og farlige kjemikalier fra tanker over og under bakkenivå

Tid: Mandag 30. Oktober kl. 12-15.30

Sted: Ingeniørenes hus, Kronprinsens gate 17, Oslo

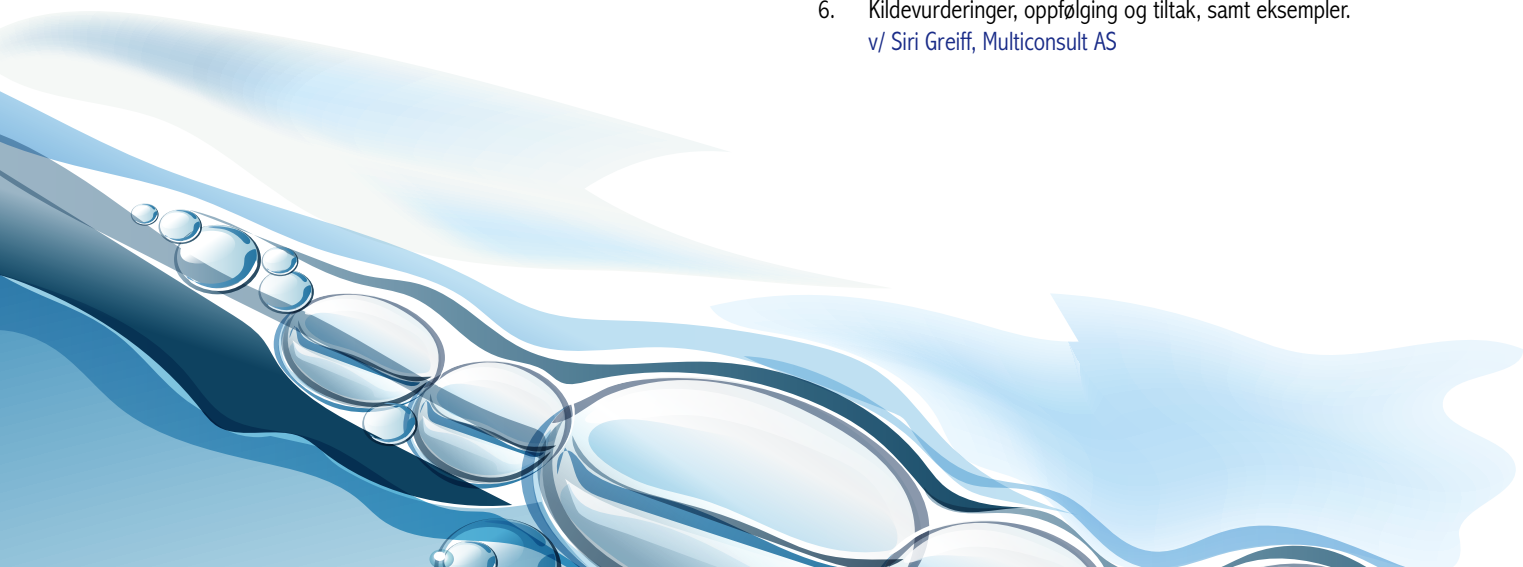
De senere år har det vært flere hendelser med akutte utslipp av forurensninger til vassdrag på Østlandet. Hendelsene er ofte knyttet opp til utslipp fra tanker som lagrer olje, kjemikalier og farlig avfall, både nedgravde- og tanker over bakken. Riktig vedlikehold og oppfølging av tankene er viktig for å unngå uønskede utslipp. Når det først er oppstått en akutt hendelse er det viktig å handle raskt, og at rett myndighet blir varslet. Hvem er forurensningsmyndighet – og hvordan skal oppfølgingen av utslippet foregå for å begrense skaden? Hvem kan pålegge miljøundersøkelser og hvordan går man fram?

Fagtreffet vil ta opp risikovurderinger og beredskap, ansvarsforhold og forebyggende tiltak i forhold til ytre miljø. Resultater fra en landsomfattende tilsynsaksjon i 2016 hvor temaet var tanklagring av kjemikalier og farlig avfall vil bli presentert.

Møteleder: Simon Haraldsen

Program:

1. Ny tanklagringsforskrift - Kravet til beredskap m.m.
v/ Glenn Kristian Storbråten, Miljødirektoratet
2. Kystverkets rolle og oppfølging av akuttutslipp fra tanker
v/ Kystverket
3. IUAs rolle i beredskap mot akutt forurensning og eksempler på utslippssaker
v/ Morten Thoresen, Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning, Romerike
4. Resultater fra tilsynsaksjon i 2016 hvor temaet var tanklagring av helse- og miljøfarlige kjemikalier og farlig avfall.
v/ Kjersti Aastorp Hirth, Fylkesmannen i Oslo og Akershus
5. Hindre utslipp fra nedgravde oljetanker. Erfaringer så langt på forebyggende arbeid.
v/ Hege Westermann, VAV Oslo kommune
6. Kildevurderinger, oppfølging og tiltak, samt eksempler.
v/ Siri Greiff, Multiconsult AS

Separering av eldre avledningsledninger i tettbebyggelse – Er 100% omlegging til separatsystemet den riktige veien å gå?

Tid: Mandag 6.november kl. 12.00-15.30

Sted: Miljødirektoratet, Grensesvingen 7

I Norge er det ca. 20% fellessystem. Alle kommunene synes å ha som mål: 100% omlegging av fellessystemet til separatsystem. Også forureningsmyndigheter mener at overvannet ikke skal gå sammen med spillvannet i fellesledninger. Flere begynner å sette spørsmålstegn ved beslutningen om 100% omlegging av eldre fellesledninger til separatsystemet i byer og tettsteder er riktig bruk av store nasjonale ressurser.

Bør en vurdere hvordan LOD løsninger kan gjøre separeringen enklere og billigere, og la deler av fellessystemet ligge- og at dette blir fremtidens VA-løsning? Og hva med overvannets innhold av tungmetaller og andre miljøgifter ved en separering? Hvilke fordeler og ulemper er knyttet til ulike løsningssystemene? Og hva med gjennomføringen i separeringsprosjektene med overvann, fremmedvann og spillvann i en kompleks helhet?

Møteleder: Simon Haraldsen

Program:

1. Innføring i problemstillingen
v/ Simon Haraldsen, Fylkesmannen i Oslo og Akershus
2. Hvorfor bør man ha en viss tilbakeholdenhet og skepsis til full separering av eldre fellessystem?
v/ Christen Ræstad, eget firma
3. Fordeler og ulemper ved de to alternativene full separering kontra separering ved bruk av LOD anlegg. Herunder økonomiske betraktninger.
v/ Pål Haavengen og Phan Åge Hauggård COWI AS
4. Lett og grunn separering av vei og takvann.
v/ Per -Møller Pedersen Storm Aqua AS
5. Ny plan for avløpssystemet i Stavanger kommune hvor fellessystemet skal kombineres med lett separering.
v/ Bjørn Zimmer Jacobsen, Stavanger kommune.
6. Trykkavløpssystem i urbane strøk, en framtidrettet løsning
v/ Odd I. Oppheimsbakken Skedsmo kommune
7. Halvparten av avløpssystemet i Oslo kommune er fellessystem. Retningslinjer for separering og problemstillinger som må følges opp videre.
v/ Emelie Andersson, Vann- og avløpsetaten, Oslo Kommune
8. Oppsummering

Nye materialer i vannforsyningen. Vet vi nok om mulige helseeffekter?

Tid: Mandag 4. desember kl. 12.00-15.30

Sted: Ingeniørenes hus, Kronprinsens gate 17, Oslo

Materialer som brukes i vannledninger og andre materialer i kontakt med drikkevann skal ifølge drikkevannsforskriften ikke avgi stoffer som reduserer kvaliteten på drikkevannet. Per i dag finnes det ingen norsk godkjenningsordning for dette, og vannverkene forholder seg til at leverandørene oppfyller internasjonale standarder.

Det tas stadig i bruk nye materialer i vannledningsnett, spesielt ved rehabilitering, bl.a. ulike plastforbindelser. Derfor er det interessant og viktig å stille seg spørsmål om vi vet nok om disse nye materialene. Kan de ha innvirkning på drikkevannskvaliteten, på kort og lang sikt? Og eventuelt hvilke helseeffekter kan inntak av slike utlekkingsstoffer ha? Dette er noen av de spørsmålene som vi håper å få svar på i dette fagtreffet.

Møteleder: Tone Høysæter

Program:

1. Hvordan skal vannverkene oppfylle Drikkevannsforskriftens krav om at materialene ikke er helseskadelige, når det ikke finnes noen norsk godkjenningsordning?
v/ Line Ruden, Mattilsynet
2. Krav til produktene etter Plan- og bygningsloven.
v/ Olav Berge, Direktoratet for byggkvalitet.
3. Nye materialer i vannledningsnett – hvordan kan drikkevannskvaliteten sikres
v/ Thale Sofie Wester Plesser, Dr.ing, SINTEF Byggforsk
4. Hvordan håndterer Vann- og avløpsetaten i Oslo nye materialer i vannforsyningen?
v/ Elisabeth Hovda, Vann- og avløpsetaten, Oslo kommune
5. Metode like viktig som materiale?
v/ Kristin Tyldum Kjøgglum, Vann- og avløpsetaten, Oslo kommune

Oppfølging og tiltak mot spredning av mikroplast

Tid: 15. januar 2018 kl 12:00–15:30

Sted: Miljødirektoratet, Grensesvingen 7, Oslo

Plast og mikroplast på avveie er identifisert som en av de største truslene for marint liv. Studier fra norsk akvatisk miljø har vist at vi finner mikroplast også i vårt miljø. For eksempel bildekkpartikler i elvedesimenter og polyesterfibre fra klær i torskemager. Det er fortsatt stor usikkerhet rundt bidraget fra de ulike mikroplastkildene som kunstgressbaner, vegtrafikk, renseanlegg og generell maritim aktivitet, da vi stort sett mangler empiriske data for å støtte oppunder modellering av kilder og spredning i det norske akvatiske miljøet.

Miljødirektoratet har på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet vurdert tiltak som kan redusere utslipp av mikroplast fra landbaserte kilder. Tiltakene omfatter blant annet å se på spredning av mikroplast fra kunstgressbaner, veiavrenning og vedlikehold av fritidsbåter.

Dette fagtreffet ønsker å belyse hva vi vet om kildene til mikroplast i Norge og se nærmere på tiltakene for å hindre spredning, og hvordan de kan implementeres og følges opp. Må vi forby gummigranuler på kunstgressbaner? Er eksisterende renseløsninger for veiavrenning tilstrekkelig, og blir de fulgt opp? Fjernes mikroplast i avløpsrensesystemene, eller bidrar de som en ny kilde ved utslipp fra biofilmbærere i plast?

Møteleder: Erik Joner, NIBIO

Program:

Bakgrunnen: hvor kommer mikroplasten fra?

1. Hva tror vi er de største kildene til mikroplast i havet?
v/ Peter Sundt, Mepex
2. Forekomst av mikroplast i Norge og mulige kilder – hva har vi funnet til nå?
v/NIVAs mikroplast-forskerteam

Hvordan hindre spredning?

3. Hvordan jobber Miljødirektoratet for å finne gode tiltak? –
v/ Miljødirektoratet
4. Hva kan hver av oss gjøre for å hindre plastforsøplingen? –
v/ Malin Jacob, Hold Norge Rent

Hvilke tiltak fungerer?

5. Mikroplast i veistøv – hvor tar den veien og hva kan vi gjøre for å stoppe den?
v/ Christian Vogelsang, NIVA
6. Sedimenteringsprosesser av mikroplast / biofilmbærere av mikroplast og relevans for tiltak
v/ Hans Peter Arp, NGI

Restaurering av vassdrag og våtmarker – Det 8. nasjonale seminaret om restaurering av vassdrag og våtmarker

Tid: 27.-28. september, kl:10.00-15.00

Sted: Scandic Ørnen, Bergen

Arrangeres i samarbeid med Miljødirektoratet

Seminaret er møteplassen for faglig oppdatering, stedet hvor erfaringer presenteres og utveksles fra internasjonale og nasjonale prosjekter og eksempler. Det årlige seminaret er arrangert av restaureringsprosjektet under direktoratsgruppen for vannforskriften, i samarbeid med Norsk vannforening. Dette er forumet for nettverksbygging innen restaurering av vassdrag og våtmarker.

Forbedring av miljøet i og rundt vassdragene er i fokus i mange land. Oppretting av "gamle synder" i elver og våtmarker gir mange positive effekter:

- Forbedringer for biologisk mangfold
- Rekreasjon og landskap
- Flomdemping og klimatilpasning
- Redusert forurensing
- Styrket overvannshåndtering
- Mer attraktive tettsteder.

Vanddirektivets mål om å beskytte, forbedre og gjenopprette vannmiljøet har gitt vassdragsrestaurering et løft i hele Europa. Aichi-målene under konvensjonen om biologisk mangfold sier at man skal restaurere minst 15 % av forringede økosystemer.

Blågrønn infrastruktur – mer enn overvann?

Dato: 13. oktober, kl. 09.00-15.45

Sted: Miljødirektoratet, Grensesvingen 7, Oslo

Arrangeres i samarbeid med Scandinavian Green Infrastructure Association

I dag bor om lag 80 prosent av Norges befolkning i byer eller tettsteder. Befolkningen i byene vokser, og økt tilflytning medfører at mennesker må bo tettere og at overflater tettes. Samtidig står vi overfor store klimautfordringer med varmere, våtere og villere vær. Miljø- og klimavennlige løsninger er ikke bare nødvendige for å håndtere vannmiljøet i urbane områder, men en forutsetning for å lage gode byrom – der gode leveforhold for beboerne skapes. Framtidens by er blågrønn, robust og bærekraftig og den kan håndtere store mengder nedbør når den må. I dette seminaret tar vi for oss infrastruktur i den bærekraftige blågrønne byen, som krever samarbeid på tvers av fag for at den skal bli optimal. Vi viser eksempler på tiltak, utfordringer og muligheter. Blant annet presenteres den nye «Grönatakboken» fra Sverige, som kan kjøpes for 200 kr/stykk.

Opprydding i spredt avløp, hvor står vi nå?

Tid: 20. november, kl. 09.00-15.00

Sted: Vitenparken, Ås

Opprydding i spredt avløp er et av flere viktige tiltak for å bedre vannkvalitet i mange vassdrag. Som følge av arbeidet med vannforskriften har det nå (igjen) vært satt søkelys på dette arbeidsområdet en del år. Nå er det på tide å se på de forventede forbedringene i vassdragene. Mange kommuner har nå fått det forvaltningsmessige på plass, og erfaringer og lokal kunnskap om hvordan disse arbeidsoppgavene best løses. En del kommuner har for eksempel erfart at etter som de jobber områdebasert med spredt avløp viser det seg at andre avløpsløsninger, som blant annet trykkavløp, seiler opp som en aktuell løsning fremfor rehabilitering av enkelt anlegg.

Seminaret vil også ta for seg ulike typer renseløsninger, naturbaserte og prefabrikkerte, og hva nyere forskning viser om renseløsningenes evne til å oppfylle renskravene. Vi vil også se på hvordan Sverige jobber med spredt avløp, da dette er litt forskjellig fra hvordan vi i Norge tenker, både hva gjelder helhetsløsninger med fokus på gjenbruk og hvilke anlegg de mener klare å tilfredssette satte renskrav.

Hvordan står det til med våre innsjøer, elver og grunnvann? – Resultater fra ny overvåkning og lange tidsserier

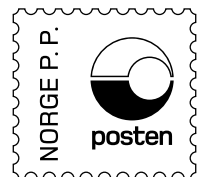
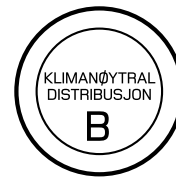
Tid: 13. desember, kl. 09.00-15.30

Sted: Miljødirektoratet, Grensesvingen 7, Oslo og overføres med skype til Miljødirektoratets lokaler på Brattøra i Trondheim

Arrangeres i samarbeid med Miljødirektoratet

I år er det ti år siden EUs rammedirektiv for vann ble innført i norsk forvaltning i form av vannforskriften. Helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning er en av grunnpilarene i vannforskriften. Kunnskap om tilstanden i vannet vårt er svært viktig for arbeidet med å bevare og oppnå godt vannmiljø. De siste årene har Stortinget økt bevilgningene til vannovervåkning betraktelig og vi har nå mye mer kunnskap om tilstanden i våre elver, innsjøer, kystvann og grunnvann enn hva vi hadde for fem år siden. På dette seminaret ønsker Norsk vannforening og Miljødirektoratet å presentere ny og spennende kunnskap om økologisk tilstand og miljøgifter, samt å presentere noen av våre beste langtidsserier innen overvåkning av ferskvann.

På seminaret får du bokstavelig talt dypdykk i økologien i noen av våre største og dypeste innsjøer, mer kunnskap om elvene våre, ny kunnskap om vannet du ikke ser, nytt blikk på gamle tidsserier, samt eksempler på tiltaksorientert overvåkning.

Returadresse:
Norsk vannforening
Postboks 2312 Solli
NO-0201 Oslo

Vann- og slambehandling?

Kalk - Filtermaterialer - Vannglass/Silikat - Teknisk utstyr

 48 14 25 57
www.kalk.no

FAGTREFFENE ER GRATIS, MEN VI BER OM PÅMELDING I FORKANT

Deltagelse på seminarer koster kr 1000,- for medlemmer i Norsk vannforening og kr 1300,- for andre. Pris for pensjonister er kr 250,- og studenter deltar gratis. Seminarer som går over to dager har egne priser, se nettsiden. Påmelding til seminarer og fagtreff gjøres på nett under det respektive kurs på www.vannforeningen.no/fagtreff-seminarer

Det vil bli sendt program for hvert enkelt seminar og fagtreff på e-post, ca en måned før seminaret, og programmet legges ut på vår hjemmeside: www.vannforeningen.no
Lik Norsk vannforening på facebook: www.facebook.com/vannforeningen

E-post: post@vannforeningen.no, Tlf: 22 94 75 00

